

ELS DIRIGENTS ANTIRACISTES SUD-AFRICANS

Cares contra l'horror

Nelson Mandela, Desmond Tutu, Winnie Mandela, Oliver Tambo, Allan Boseak, Benjamin Moloise, Steve Biko... són els noms d'un grapat de sers humans enfrontats, amb tot un poble al darrere, contra l'horror racista a Sud-àfrica. Aquesta és la seua vida.

Vicent Partal

«**L**es paraules no han servit de res. Ara és el moment d'actuar contra les bandes organitzades d'assassins». Divendres 13 de juny de 1986, al matí, les ondes de la South African Broadcasting Corporation difonien aquestes frases arreu del seu país. No eren les paraules dels milions d'éssers humans de raça negra. Però ho podrien ser perfectament. Perquè, ¿quin qualificatiu, que no siga el de banda organitzada d'assassins, mereix ja el govern blanc de la República de Sud-àfrica?

Les paraules, les mateixes que podrien haver pronunciat els milions d'habitants dels guetos negres de Soweto, Alexandra, Sharpeville o Crossroad, pertanyien, però, al mateix govern sud-africà. I amb

elles es justificava l'estat d'emergència declarat pel president Piet Botha hores abans. Deu anys després de la matança de Soweto, la història sembla que pot repetir-se. I tots els actors apareixen disposats a repetir-la. Els africans, perquè no els queda més remei que lluitar. Els blancs, per tossuderia. Per indignitat. O potser també perquè no els queda més remei si volen conservar els seus privilegis.

Dimarts 17 de juny onze persones morien en la jornada de vaga general, en record de les matances d'ara fa deu anys, que paralizzà el país. Quatre, a mans de la policia. Tres, a mans d'activistes d'extrema dreta. Dues més, per un dels procediments habituals de les bandes parapoliciales; l'anomenat *collar* (una cambra pneumàtica impregnada de petroli i penjada, en-

Dalt, Nelson Mandela. Baix, Winnie Mandela, i Oliver Tambo i la viuda d'Olof Palme, a la dreta.

cesa, al coll de la persona que es vol matar). La premsa mundial és silenciada pel règim de Botha, que ha prohibit l'entrada de periodistes al país i ha restringit fins a límits increïbles el moviment dels qui encara no han estat expulsats. Pel que fa als periòdics locals, poca cosa més poden fer que publicar pàgines en blanc i titulars com el de *The Sowetan* del dia després de la vaga general: «No ha passat res. I si ha passat, no podem contar-ho». Un editorial d'un sol paràgraf explicava que no es volia insultar lectors i redactors parlant. Millor el silenci que la banalitat.

I mentrestant, a París, el president de l'ANC, Oliver Tambo, s'adreçava als 120 països participants en la Conferència de les Nacions Unides contra

Membre de l'Església Reformada Holandesa. President de l'Aliança Mundial de les Esglésies Reformades. Mestís. Fundador i dirigent de l'UDF (Front Democràtic Unit, organització legal *antiapartheid* que agrupa més de 700 moviments socials). Detingut en diverses ocasions, ha hagut de patir diverses campanyes de desprestigi en contra seua, especialment a principi de l'any 1984, arran de les seues relacions sentimentals amb una divorciada blanca, les quals violaven la llei que prohibia les relacions sexuals entre membres de distintes races.

Brettenbach, Breyten. Poeta en llengua *afrikaans*. Condemnat a set anys de presó sota l'acusació de terrorisme. Actiu propagandista *antiapartheid* a Europa i als Estats Units.

Els líders de la resistència antiracista.

l'*apartheid* i denunciava el comportament els governs de Bonn, Washington, Londres i París, «còmplices i participants del crim».

I a l'interior del país la resistència a l'*apartheid* creix cada dia més. Una resistència que ha trobat en un grapat d'homes i dones la seua encarnació pública. Són els líders d'un poble disposat a no aguantar més el règim més indigne del planeta. Són les cares de la humanitat contra l'horror del racisme. Heus-ne ací els principals.

Blackburn, Molly. Representant del Partit Progressista Federal (Legal, oposició parlamentària, antiracista) en el Consell de Ciutat del Cap. Detinguda en múltiples ocasions.

Biko, Steve. Líder nacionalista. Dirigent dels grups impulsors del Moviment de la Consciència Negra AZAPO (Organització del Poble d'Àzia) i PAC (Congrés Panafricà). Mort per la policia en circumstàncies mai no aclarides l'any 1977.

Boseak, Allan. Pastor metodista.

Gumede, Archie. Un dels tres presidents del Front Democràtic Unit.

Lekota, Patrick. Secretari d'Informació del Congrés Nacional Africà (ANC), l'organització més important en la lluita *antiapartheid* i la més antiga. L'ANC és responsable —a través del seu grup armat Umkhonto we Sizwe (La Llança de la Nació)— de les activitats de lluita armada contra el règim de Pretòria. Al seu Comitè Executiu hi ha majoria de raça negra i representants dels indis, els mestissos i els blancs.

Makatini, Johnson. Portaveu habitual de l'ANC.

Mandela, Nelson. Líder indiscutible del poble negre de Sud-àfrica. Màxim dirigent del Congrés Nacional Africà. Detingut l'any 1962, dos anys més tard fou condemnat a cadena perpètua. Actualment és reclòs a la presó de Poolsmor i ha rebutjat les spropostes d'alliberament formulades pel govern blanc a canvi de la seua renúncia pública a la lluita armada. Nascut a Bizana l'any 1918, és fill del

cap de la tribu Umtata. Estudià dret i exercia la seua carrera a Johannesburg fins l'any 1952, en què entrà a formar part del Consell Executiu de l'ANC. Quan, l'any 1961, l'ANC fou declarat il·legal, Mandela passà a la clandestinitat i va ser detingut un any després. Casat dues vegades, tingué tres fills en el seu primer matrimoni i dues filles amb Winnie Mandela, amb la qual només pogué viure tres anys. Nelson Mandela és, sense dubte, el símbol màxim de la lluita del poble sud-africà, fet que l'ha portat a rebre, ja empresonat, nombroses distincions, entre les quals hi ha els Premis Lenin i Bolívar. Actualment pateix diverses malalties i la seua salut perilla.

Mandela, Winnie Nomzamo. Segona esposa de Nelson Mandela. 51 anys. Nascuda a Bizana, filla d'un funcionari conservador admirador de l'Alemanya de l'època que la batejà amb el nom de Winniefred. És la primera dona sud-africana de raça negra que obtingué el diploma d'assistenta social. Familiar del número dos de l'ANC, Oliver Tambo, és a través d'ell que coneixerà el que serà el seu espòs. Des d'agost del 1985 ha assumit un paper de protagonista en els esdeveniments que viu el seu país. Resideix a Soweto. Ha passat desset mesos a la presó de Pretòria i ha estat detinguda en nombroses ocasions. Pateix lleugeres problemes cardíacs.

Molefe, Popo. Secretari general del Front Democràtic Unit.

Moloi, Benjamin. Poeta militant d'Umkhonto we Sizwe. Penjat a la presó el 15 d'octubre del 1985 enmig d'una forta campanya internacional per la seua llibertat. De 28 anys, habitant de Soweto i matalafer, va ser acusat de la mort d'un negre membre destacat de la policia secreta sud-africana. Era amic personal del militant de l'ANC, també penjat, **Marcus Motaung**.

Mxenge, Victoria. Advocada antiracista de Durban, assassinada el dia 1 d'agost del 1985 quan anava a dirigir la defensa de setze líders de l'UDF detinguts. El seu marit també havia estat assassinat per focs paramilitars tres anys abans.

Montsitsi, Dan. Un dels tres líders —junt amb **Tsietsi Mashinini**, exiliat, i **Khotso Seatlholo**, empresonat per quinze anys— del moviment estudiantil durant les matances de Soweto de 1976. Passà sis anys en la presó de màxima seguretat de Robben Island. Ara és un destacat dirigent de l'UDF.

Naude, Bayers. Secretari general del Consell Sud-africà de les Esgl-

També hi ha negres blancs

Nadal Batle i Nicolau

L'aspecte més evident i superficial del racisme és el rebuig de conèixer, suportar o ajudar les persones que per alguna raó morfològica, ideològica o cultural són diferents. Però essencialment el que és el racisme és el rebuig de conèixer, i en conseqüència, un sentiment d'inferioritat i una visió pessimista de la pròpia capacitat d'existir i sobreviure.

La part objectivament nociva del racisme es la pseudoargumentació racional per justificar-lo, molt concretament a Sud-àfrica. Sota l'afirmació de les diferències morfològiques i culturals i la conveniència de segregació que se'n deriva, o com alguns diuen amb eufemisme, de «desenvolupament autogènic», s'amaga una sòrdida lluita d'interessos d'un grup ètnic enfront d'un altre: els privilegis a Sud-àfrica són patrimoni dels blancs. En realitat, és la perpetuació d'un sistema de regalies d'un grup. En aquest sentit, hom pot arribar a la més estricta asèpsia: uns interessos en contra dels altres, i que guanyi el més fort.

Fins ací formalment perfecte, sobretot si hom conserva les formalitats de la llei escrita. El raonament és molt semblant al de l'eugenèsia: ningú no pot estar en contra de l'eliminació dels tarats físics o mentals, puix que, pobres, els fem un favor evitant-los el calvari que han de viure. Els que es consideren a ells mateixos físicament i mentalment correctes no tenen, doncs, res a tèmer. Però cal que recordin que la correcció física i mental sempre és una qüestió opinable i que, en definitiva, són els que ostenten el poder els que dictaminen si una persona és o no tarada. La conseqüència és que els que afavoreixen el racisme han d'anar molt en compte amb el racisme, puix que, de rebot, si la correlació de forces canvia, hom els pot aplicar la mateixa teoria. Aconsellaria a tots els racistes que ho consideressin d'aquesta manera. Potser canviarien de tarannà (a mi, particularment, la seva opinió m'és indiferent, el que m'importa és el seu capteniment).

Crec que per a la gent del nostre grup ètnic, i, quan dic ètnic, ho dic en el sentit més pur: grup ètnic i lingüístic, és convenient sentir-nos del color dels perseguits, car hi ha una certa complaença en membres de la col·lectivitat de creure que qualitativament el nostre grup no sofreix els

mateixos tipus de discriminació que altres grups racialment discriminats. Això pot ésser cert en un sentit quantitatiu, però és fals des del punt de vista qualitatiu. La raó de la creença errada és òbvia: els negres no es poden destenyir i, per consegüent, no es poden mimetitzar. Aquesta és la seva servitud i la seva glòria. En canvi, alguns de nosaltres es mimetitzen, es disfressen, canvien d'origen. El color no els delata i així col·laboren amb la impostura: també podem veure en els reportatges de la televisió negres que apallissen d'altres negres: són els negres blancs. També a casa nostra hi ha negres blancs. I molts els hem patits. Gaudeixen d'un avantatge: no es distingeixen a simple vista. El color de la pell no els traeix. Per això, de vegades he sentit la necessitat que la gent del meu grup ètnic tingués el color de la pell diferent. Car és ben clar que, per a un agnòstic, l'única manera racional d'odiar la brutícia i la degradació que representa el racisme és poder imaginar què seria ésser-ne una víctima.

La cosa és molt més palesa si hom n'ha estat la víctima qualche vegada: i jo, en certa forma, ho he estat. Tots aquells de la meua generació que van patir la vilesa, la putrefacció i la ridícula «formació del espíritu nacional y la unidad de destino en lo universal» ho sabem. I ho sabem perquè ens insultaren, ens ridiculitzaren, ens pegaren, perquè simplement érem diferents d'un feixista genèric de Guadalajara que, dels «colls», en deia «puertos» i que comprenia massa bé que érem diferents del seu grup ètnic i, per això, érem perillosos: ¿Què voleu?, la llengua que ens ensenyaren els nostres pares em traïa. En definitiva, amics coètnics, nosaltres no podem ésser racistes, llevat que també ens vulguem convertir en negres blancs. Cal, però, ésser perspicaços, car el racisme de vegades es presenta molt emblanquinat, molt amagat: penseu que en certs grups de l'Estat espanyol, de l'antisionisme, se'n diu nazisme, de la segregació dels negres, *apartheid*, de la marginació dels gitanos, racisme, de la persecució dels palestins, sionisme, de l'exterminació de les races ameríndies, evangelització hispànica, però de l'anticatalanisme i del genocidi cultural que se'n deriva, solidaritat. Que déu ens agafi confessats. □

sies. Afrikaner de raça blanca, és un enemic acèrrim del règim racista i amic personal d'**Allan Boseak**, amb el qual ha estat detingut en diverses ocasions. Fa uns mesos va ser posat en llibertat, després de set anys d'arrest domiciliari.

Ramaphosa, Cyril. Secretari general de la influent Unió Nacional de Minaires, integrat en la FOSATU (Federació dels Sindicats Sud-africans). Dues vegades empresonat.

Sisulu, Walter. Màxim dirigent, junt amb Mandela i Tambo, del Congrés Nacional Africà.

Sisulu, Albertina. Militant de l'ANC i una de les tres presidents de l'UDF.

Sobukwe, R. Màxim dirigent del Congrés Panafricà (PAC).

Tambo, Oliver. President del Congrés Nacional Africà (ANC). Natural, com Nelson Mandela, de Bizana. Amic íntim del líder de l'ANC, compartí amb aquest el seu despatx d'advocat i, posteriorment a l'empresonament de Mandela, dirigí —pràcticament sempre des de l'exili en els països de l'anomenada «línia del front»— l'organització nacionalista.

Tutu, Desmond. Arquebisbe de Johannesburg i Premi Nobel de la Pau. Nascut el 7 d'octubre del 1931 a Klerksdorp, als 23 anys abandonà la carrera de mestre i entrà a l'església anglicana. L'any 1975 fou convertit en el degà de la Catedral Anglicana de

Johannesburg i, posteriorment, en bisbe de Lesotho. El seu fill **Trevor Tutu** ocasionà un incident rellevant quan acusà de «pallassos» els jutges que jutjaven un xiquet de vuit anys acusat de terrorisme. L'any 75 Tutu donà el seu suport públic al moviment de la consciència negra de **Biko**, del qual naixeria posteriorment l'UDF. Pacífic, «però no pacifista», representà la via de la moderació i el diàleg amb el règim de Piet Botha. Tot i això —com declarava a EL TEMPS a l'octubre del 1985— «no sé quant de temps podrem aguantar la gent, i que no es llance al carrer amb qualsevol cosa a les mans.» Manté bones relacions personals amb la gran majoria dels líders negres de Sud-àfrica. □